

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
(Інна САВИЦЬКА)
“ ” 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 21 від “22” 05 2023 р.
Завідувач кафедри
(Руслан СОПІВНИК)

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП 011 Освітні, педагогічні науки
(Інформаційно комунікаційні технології в освіті)
(Олександр КУЧАЙ)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІДЕРСТВО В ОСВІТІ ТА ІТ**

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма Інформаційно комунікаційні технології в освіті
Факультет Гуманітарно-педагогічний

Розробник: завідувач кафедри педагогіки, доцент, д.пед.н. Сопівник Р.В.

Київ – 2023

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІДЕРСТВО В ОСВІТІ ТА ІТ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	«Магістр»	
Галузь знань	01 «Освіта, педагогіка»	
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»	
Освітня програма	Інформаційно-комунікаційні технології в освіті	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	-
Семестр	4	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	-
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	-
самостійної роботи студента –		-

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Лідерство в освіті та ІТ » - це галузь знань про сутність, теорії походження соціального лідерства, його типи, стилі лідерської поведінки, способи реалізації лідерського потенціалу особистості, секрети досягнення людиною успіху, приклади лідерства у політиці, військовій справі, бізнесі, агропромисловому комплексі, науковому житті, освіті, мистецтві, спорті, ІТ-сфері.

Освітній компонент передбачає прикладну складову, що дозволить оволодіти: методиками самовиховання лідерських якостей, способами впливу на

свідомість і поведінку людини, уміннями і навичками управління групою, використання конструктивної маніпуляції та блокування деструктивних маніпулятивних прийомів, здатностями побудови гармонійних міжособистісних взаємин у колективі, готовністю до виконання ролей у системі відносин «лідер-послідовники», уміннями побудови продуктивних соціальних стосунків в рамках моделей «ціннісного обміну» гуманістичного, трансакційного, дистрибутивного, сервант-лідерства та інше.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Лідерство та адміністрування» є поглиблення, розширення, інтегрування знань про явища, закономірності, теорії, факти, поняття, що визначають сутність, походження, типи, приклади влади і лідерства у суспільстві, шляхи досягнення успіху, реалізації лідерського потенціалу, характерні особливості процесу адміністрування і управління, командоутворення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: сутність понять «лідер» і «лідерство», типи лідерів та лідерства, теорії походження лідерства, стилі лідерської поведінки та управління; методики розвитку і самовиховання лідерських якостей; еволюцію ідей відбору лідерських якостей; способи конструювання кластеру лідерських якостей відповідно до вимог майбутньої професійної діяльності; приклади лідерства у світовій та національній історії; шляхи виховання лідерських здатностей в Національному університеті біоресурсів і природокористування України

вміти: завойовувати симпатії і довіру людей, адекватно ситуації застосовувати стилі лідерської поведінки (адаптивне лідерство), здійснювати управлінський вплив у системі «лідер-послідовники», будувати продуктивні та гармонійні стосунки із соціальним оточенням, планувати, організовувати, контролювати роботу групи з позиції лідера, а також забезпечувати мотивацію і координацію діяльності послідовників; визначати стилі лідерської поведінки та типи лідерства; блокувати деструктивну маніпуляцію та використовувати прийоми прихованого впливу; добирати, застосовувати методики самодіагностики та розвитку лідерського потенціалу, методи управлінського впливу; правильно використовувати вербальну і невербальну комунікацію для стимулювання активності та побудови продуктивних стосунків з послідовниками.

Оволодіти такими компетентностями:

інтегральна: здатність вирішувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі освіти або процесі

навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог;

загальні компетентності:

- здатність гармонізувати комунікативну взаємодію як українською, так і іноземними мовами, готувати й оприлюднювати доповіді (усно/письмово), популяризувати власні наукові досягнення;
- здатність до комунікації, міжособистісної взаємодії у професійній сфері;
- спроможність формувати теоретичні та прикладні моделі зарубіжного освітянського досвіду з метою більш комплексного осмислення вітчизняної педагогіки, проблематизації її концептуальних засад, вироблення науково-обґрунтованих пропозицій;
- здатність до передавання набутих знань іншим людям на основі застосування сучасної педагогічної методології, набуття вмінь постійного професійного самовдосконалення й самоосвіти з метою актуалізації знань про правову дійсність, збереження власного потенціалу актуального та інноваційного мислення;
- здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
- здатність до рефлексії власного освітнього та професійного досвіду, критичного оцінювання результатів діяльності; готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення; прояв допитливості, пізнавального інтересу, розуміння способів їх реалізації у процесі самонавчання; готовність до реалізації власного аксіологічного потенціалу.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- вміння аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень у сфері освіти, виявляти закономірності розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- вміння взаємодіяти з соціальними партнерами, в тому числі з іноземними, щодо створення системи забезпечення якості освіти;
- вміння здійснювати ефективну організацію освітнього процесу у ВНЗ на основі знань теорії й практики вищої освіти, моделювання діяльності фахівця; викладання у вищій школі;
- вміння використовувати інноваційні технології навчання; знаходити оптимальні засоби реалізації принципу творчої співпраці між всіма суб'єктами освітнього процесу; застосовувати засоби навчання, що передбачають активне залучення ІКТ;
- вміння здійснювати управління ІТ-інфраструктурою освітнього закладу; підтримувати й стимулювати застосування телекомунікаційних методів навчання; створювати сприятливі умови для освітньої діяльності.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади лідерства: визначення, структура, типологія, функції. Відмінності між керівництвом і лідерством

Тема 1. **Предмет і завдання курсу «ЛІТО». Сутність понять «лідер» і «лідерство».** Предмет і завдання курсу «ЛІТО». Поняття «адміністрування», «управління», «керівництво», «влада». Сутність понять «лідер» і «лідерство». Природна обумовленість лідерства.

Тема 2. **Теорії походження лідерства.** Еволюція підходів до класифікації теорій лідерства. Особистісний, психоаналітичний, ситуативний, поведінковий та інші підходи.

Тема 3. **Типологія лідерів і лідерства.** Типи лідерів і лідерства. Типи лідерства за групами ознак: ефективність, психологічні особливості лідера, стиль впливу на послідовників, масштаб діяльності.

Тема 4. **Керівництво і лідерство. Харизма та функції лідера.** Менеджерування і лідерство: подібність і відмінності. Порівняльний аналіз керівництва і лідерства.

Змістовий модуль 2. Структура лідерських якостей Реалізація лідерського потенціалу.

Тема 5. **Моделювання кластеру лідерських якостей. Розвиток лідерського потенціалу.** Ретроспективний аналіз якостей лідера. Відбір і характеристика лідерських якостей. Етапи самовдосконалення лідерських якостей

Тема 6. **Поради мотиваторів, коуч-консультантів, успішних бізнесменів, онтопсихологів щодо реалізації лідерського потенціалу особистості.**

Обов'язкові якості лідера. Розвиток емоційного інтелекту лідера. Ірраціональне у лідерстві.

Тема 7. Поради успішних людей з саморозвитку лідерських якостей
Лідери транснаціональних корпорацій. Генії комп'ютерної індустрії і програмного забезпечення. Лідери соціальної роботи. Великі меценати.

Змістовий модуль 3. Лідер і група. Самопрезентація лідера та технології прихованого впливу у контексті лідерологічного аналізу.

Тема 8. Лідер і група (колектив). Team building. Сутність понять «група», «колектив». Ознаки групи і колективу. Характеристики і функції колективу. Міжособистісні відносини в колективі. Механізми впливу лідера на формування колективу групи (за А.Макаренком). Роль лідера у формуванні ефективної команди.

Тема 9. Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера у публічному просторі. Комунікація лідера: поняття, види, форми.

Тема 10 Технології прихованого впливу. Сутність поняття «маніпуляція». Характерні ознаки та особливості маніпуляції. Вплив на свідомість. Вплив на підсвідомість. Прийоми маніпуляції.

Змістовий модуль 4. Приклади лідерства у світовій та національній історії.

Тема 11. Лідерські здатності відомих полководців минулого. Олександр Македонський. Пірр Епірський. Ганнібал. Спартак. Юлій Цезар. Святослав Войовник. Іван Сірко. Петро Конашевич-Сагайдачний. Чінгізхан (Темучін). Тамерлан. Жанна д'Арк. Наполеон Бонапарт.

Тема 12. Приклади політичного лідерства у світовій історії. Перікл. Октавіан Август. Костянтин Великий. Ніколо Макіавеллі. Рішельє Арман Жан дю Плєсі Талейран Шарль. Черчілль Уїнстон. Рузвельт Франклін. Мао Цзедун. Індіра Ганд. Маргарет Тетчер

Тема 13. Прояви лідерства в освіті, науці, винахідники та нобеліати. Сократ. Платон. Ніколай Коперник. Коменський Я.А. Генріх Песталоцці. Я Корчак. А.Макаренко. Ніколо Макіавеллі. Огюст Конт. Ніколо Тесла. Томас Алва Едіссон. Александр Флемінг. Сергій Корольов. Джеймс Еллісон і Тасуку Хондзьо. Норберт Віннер. Агатангел Кримський. Роберт Едвардс (репродуктивна медицина). Альберт Гофман (ЛСД). Тім Барнес Лі

Тема 14. Лідерство в культурі і мистецтві, спорті. Релігійне і духовне лідерство. Мікеланджело Буонаротті. Людвіг ван Бетховен. Фрідріх Шопен. Адам Міцкевич. Іван Франко. Коко Шанель. Арнольд Шварцнегер (згадати ,крім іншого, суперництво і дружбу з Сільвестром Сталоне). Шерон Стоун. Кіану Рівз. Томас Вульф і відносини з Максвеллом Перкінсом. Стівен Спілберг. Кіра Найтлі. Формування здорового способу життя. Піфагор і Платон. Оскар Пісторіус. Мухаммед Алі (Згадати Лейлу Алі - донька). Едсон Арантіс ду Насіменту (Пеле). Карапетян Шаварш Володимирович. Бубка Сергій Назарович. Усейм Болдт. Ірена Шевінська. Ма Лін. Ленс Армстронг. Майкл Джордан. Брати Клички. Будда (Сідхартхи Гаутама Шикьямуні). Конфуцій. Ісус Христос. Августин Блаженний. Мухаммед. Жан Кальвін, Григорій Распутін, Марія Деві Христос, Олександр Криволапов, Сандей Аделаджа. Григорій Сковорода. Мати Тереза. Олена Блаватська. Порфирій Іванов. Андрей Шептицький, Йосип Сліпий, Володимир Гузар. Іоан Павло II (Кароль Войтила)

Тема 15. Лідери-господарники України. Марк Порцій Катон. Симиренко Платон Федорович. Терещенко Микола Артемович. Храпливий Євген Васильович. Моторний Дмитро Костянтинович. Антонєць Семен Свиридович. Боровик Олександр Григорович. Скоцик Віталій Євстафійович. Лісітца Алекс. Ніколаєнко Станіслав Миколайович.

[illegible]

Тема 8. Лідер і група (колектив). Team building.	8	8	2	2	-	-	6						
Тема 9. Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера у публічному просторі. Реалізація лідерського потенціалу особистості.	9	8	2	2	-	-	6						
Тема 10. Технології прихованого впливу	10	8	2	2	-	-	6						
Разом за змістовим модулем 3	30		6	6			18						
Змістовий модуль 4. Приклади лідерства у світовій та національній історії.													
Тема 11. Лідерські здатності відомих полководців минулого	11	6	2	2	-	-	2						
Тема 12. Приклади політичного лідерства у світовій історії.	12	6	2	2	-	-	2						
Тема 13. Прояви лідерства в освіті, науці, винахідники та нобеліати України.	13	6	2	2	-	-	2						
Тема 14. Лідерство в культурі і мистецтві, спорті. Релігійне і духовне лідерство	14	6	2	2	-	-	2						
Тема 15. Лідери-господарники України	15	6	2	2	-	-	2						
Разом за змістовим модулем 4.	30		10	10			10						
Усього годин	120		30	30	-	-	60						

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сутність і структура понять «лідер» і «лідерство»	2
2.	Аналіз теорій походження лідерства	2
3.	Визначення типів лідерів і лідерства	2
4.	Менеджер і лідер: пошук специфічних особливостей, спільні ознаки та відмінності	2
5.	Розвиток лідерського потенціалу: методики діагностики, конструювання кластеру та формування лідерських якостей	2
6.	Тренінг розвитку лідерського потенціалу	2
7.	Аналіз порад успішних людей з саморозвитку лідерства	2
8.	Лідер і група (колектив). Вправи з формування здатності працювати в команді	2
9.	Самопрезентація лідера. Мова рухів тіла	2
10.	Маніпуляція та блокування маніпулятивних впливів	2
11.	Дискусія на тему «Лідерство відомих полководців»	2
12.	Лідерство у світовій та національній політиці (зустрічі з відомими політиками)	2
13.	Лідерство в освіті і науці. Загадки відкриттів і винаходів (зустрічі з видатними ученими)	2
14.	Лідерство в культурі і мистецтві, релігії і спорті (похід у театр, на концерт відомих виконавців, на спортивні заходи, тренування тощо)	2
15.	Представлення лідера господарника минулого чи сучасності	2

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТАМИ

*Перелік питань для підготовки до заліку з дисципліни
«Лідерство та адміністрування»*

1. Хто такий «лідер»? Що таке «лідерство»?

2. Які якості потрібні лідеру?
3. Лідери-студенти – хто вони?
4. Методики діагностики лідерських якостей студентів
5. Реалізація лідерського потенціалу особистості
6. Поради успішних людей з розвитку лідерського потенціалу
7. Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «лідерства»
8. Методики самодіагностики лідерського потенціалу
9. Еволюція ідей відбору лідерських якостей
10. Що таке самовиховання лідерських якостей ?
11. Програма самовиховання лідерських якостей
12. Ваш особистий план розвитку лідерського потенціалу. Корисні поради
13. Тренінгові вправи і рольові ігри як форми самовиховання лідерських якостей у групі
14. Типологія лідерства.
15. Модель формування лідерських якостей
16. Лідерство великих полководців світової історичної сцени.
17. Лідерство у політиці
18. Герої національно-визвольної боротьби.
19. Лідерство в науці та освіті. Видатні винахідники та першовідкривачі України.
20. Лідери-господарники України.
21. Ніколаус Б. Енкельман про розвиток харизми лідера
- 22.2. Лі Якокка: 9 секретів успіху геніального менеджера
- 23.3. Опра Вінфрі: шлях до успіху
- 24.4. Правила життя Білла Гейтса
- 25.5. Уроки лідерства Стіва Джобса
- 26.6. Секрети успіху Марка Цукерберга
- 27.7. Біографія та секрети успіху засновника Amazon Охарактеризуйте діяльність лідера господарника Терещенка Миколи Артемовича.
28. Охарактеризуйте діяльність героя національно-визвольної боротьби Михайла Грушевського.
29. Охарактеризуйте діяльність генія науки та нобеліанта України Іллі Мечникова.
30. Охарактеризуйте діяльність героя національно-визвольної боротьби Богдана Хмельницького.
31. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Чінгізхана (Темучіна).

КОМПЛЕКТ ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТАМИ

1. Максвелл Дж.: 21 обов'язкова якість лідера.
2. Секрети успіху Марка Цукерберга

Тестові завдання

1. Предметом курсу «Лідерологія» є:.

А. теоретичні, прикладні, організаційні, економічні і методичні підходи що визначають сутність, походження, типи, приклади влади і лідерства у суспільстві, характерні особливості процесу адміністрування і лідерства.

Б. усі ті явища, закономірності, теорії, факти, поняття що визначають сутність, походження, типи, приклади влади і лідерства у суспільстві, шляхи досягнення успіху, реалізації лідерського потенціалу, характерні особливості процесу адміністрування і лідерства, приклади лідерства у світовій та національній історії.

В. це ті закономірності, факти, що визначають сутність основних понять «менеджмент», «адміністрування», «лідерство», «управління», «керівництво», характерні особливості процесу адміністрування і лідерства.

2. Встановіть зв'язки між поняттями та їх визначеннями:

1.	Управління	А.	цілеспрямований вплив на підлеглих людей і їх спільноти, який приводить до їхньої усвідомленої і активної поведінки і діяльності, відповідно до намірів керівника
2.	Влада	Б.	примус, нав'язування волі, накази і розпорядження, НО виховний роз'яснювальний роботі, контроль виконання
3.	Адміністрування	В.	спонукання іншої людини робити те, що вона не стала б робити будучи наданою сама собі
4.	Керівництво	Г.	спрямований вплив на систему або окремі процеси, що відбуваються в ній, з метою зміни її стану або властивостей і якостей

3. Лідер – це

А. це найбільш авторитетний член групи або іншої спільноти, який, завдяки розвиненим особистісним якостям, в результаті групової диференціації виділився на роль неофіційного, або формального, керівника і здійснює суттєвий вплив на групову активність у процесі організації спілкування і діяльності членів групи, стимулюючи їх на досягнення високої продуктивності з мінімальними затратами ресурсів.

Б. це найбільш авторитетний член групи або іншої спільноти, який, завдяки розвиненим особистісним якостям спрямовує групові зусилля на досягнення соціально-корисних цілей.

В. це найбільш авторитетний член групи або іншої спільноти, шукає добровільної участі підлеглих у діяльності з досягнення організаційних цілей.

4. Оберіть типи лідерів за Платоном:

- А. філософ
- Б. ватажок
- В. ремісник
- Г. тиран
- Д. воїн
- Е. герой

5. Співвіднесіть теорію походження лідерства та її авторів:

1.	Пасіонарності	А.	Л. Гумільов
2.	, Теорія рис	Б.	Дж. Мак-Грегор Бернс
3.	Перетворюючого лідерства	В.	У. Мітчел, Е. Еванс, А. Маслоу
4.	Мотиваційна	Г.	Ф. Гальтон, Е. Богардус

6. За теорією ціннісного обміну (Т. Кучмарські, С. Кучмарські), лідер – це:

- А. той, хто володіє найбільш затребуваними якостями у значимих ситуаціях;
- Б. той, в кого якості повинні відповідати очікуванням групи;
- В. той, у кого послідовники можуть вчитися (отримати новий досвід, знання, вміння і навички, цінності).

7. Параноїдальний тип лідера –

- А. Підозрілий, недовірливий до оточення, надчутливий до прихованих загроз передбачуваний, прагне контролю над іншими.
- Б. Лідер є артистом, схильним до драматизації, хоче бути в центрі уваги;
- В. Такий лідер шукає того, до кого можна приєднатись, аби убезпечити себе особисто від провалу й отримати допомогу.

8. Із наведеного списку виберіть типи лідерів за медико-психологічною класифікацією Д.Ольшанського:

- А. Шизоїдний тип
- Б. Цезаристський тип
- В. Депресивний тип
- Г. Плутократичний тип
- Д. Популістський тип
- Е. Параноїдальний тип
- Є. Демонстративний тип
- Ж. Професійний
- З. Комппульсивний тип

9. Лідерство – це результат неформальної взаємодії?

- А. Так; Б. Ні

10. Встановіть зв'язки між ознакою та типами лідерства і лідерів:

1.	За мірою макіавелізму	А.	Традиційне Рационально-легальне
----	-----------------------	----	------------------------------------

			Харизматичне
2.	<i>За ставленням до людей</i>	Б.	Універсальний Ситуативний
3.	<i>За ставленням до ідеологічних цінностей</i>	В.	Етичний Не етичний
4.	<i>За легітимністю панування (М.Вебер)</i>	Г.	Високий МАК Низький МАК
5.	<i>За широтою прояву</i>	Е.	Лідер-консерватор Лідер-реформатор Лідер-революціонер Лідер-реакціонер

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні: лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;
практичні: метод вправ, практична робота; наочні: ілюстрування, демонстрування, спостереження; інтерактивні: тренінгові вправи, мозковий штурм, рольові, ділові ігри; проблемний метод, пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, дослідницький

7. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.
Форма контролю: залік.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7
з табл.1.

Оцінка	Оцінка ECTS	Визначення оцінки	Рейтинг студента, бали
--------	-------------	-------------------	------------------------

національна		ECTS	
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма.
2. Силабус
3. Опорні конспекти лекцій.
4. База тестових завдань.
5. Мультимедійні презентації.
6. Електронний навчальний курс «Лідерство в освіті та ІТ»
7. Навальний посібник
8. Методичні рекомендації із самовиховання лідерських якостей

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Варивода Н.А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: «Компринт», 2018. 488 с.
2. Сопівник Р.В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів : [монографія] / Р.В.Сопівник. – К.:«ЦП «Компринт», 2012. – 500 с.
3. Сопівник Р. В. Проблема лідерства у контексті трансакційного аналізу Еріка Берна. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: «Педагогіка. Психологія. Філософія». 2016. № 233. С. 372–378.
4. Сопівник Р. В. Конструювання кластеру лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі. Духовність особистості: методологія , теорія і практика: зб. наук. пр. 2016. Вип. 3 (72). С. 152–168.
5. Бендас Т. В. Психология лидерства: учеб. пособ. СПб. : Питер, 2009. 448 с.
6. Сопівник Р. В. Вплив засобів корпоративної культури на формування ціннісного світогляду особистості в університетах наук про життя і навколишнє середовище. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: «Педагогіка. Психологія. Філософія». Редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. 2017. Вип. 277. С. 247-254.
7. Сопівник Р. Виховання лідерських якостей студентів аграрних закладів вищої освіти в умовах ринкових відносин. Edukacja zawodowa i ustawiczna. Warszawa: APS w Warszawie. 2018. С. 287–295.
8. Сопівник Р. В., Мешко К. І. Виховання господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів в контексті лідерологічного аналізу. Монографія. Київ : Тов. «Ай Си Ес – Актив», 2016. 344 с.
9. Берн Э. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп / М. : Эксмо, 2008. 288 с.
10. Бояцис, Э. Макки Резонансное лидерство : самосовершенствование и построение плодотворных взаимоотношений с людьми на основе активного сознания, оптимизма и эмпатии /; пер. с англ. М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. 300 с.
11. Вебер М. Политика как призвание и профессия : избр. произведения; [пер. с нем.] / общ. ред. Ю. Н. Давыдова. М., 1990. С. 644 – 766.
12. Гандапас Р. Харизма лидера в бизнесе [Электронный ресурс] / Режим доступа : http://www.veda.od.ua/gandapas_harizma.
13. Евтихов О. В. Стратегии и приемы лидерства : теория и практика / СПб. : Речь, 2007. 238 с.
14. Карнеги Д. Как стать эффективным лидером; [пер. с англ. Г. И. Левитан]. Минск : Попурри, 2010. 208 с.

- 15.Кетс де Врис М. Мистика лидерства : развитие эмоционального интеллекта ; пер. с англ. [3-е изд., испр. и доп]. М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. 276 с.
- 16.Ламброзо Ч. Гениальность и помешательство / СПб., 1892. 182 с.
17. Лебон Г. Психология народов и масс /пер. с франц. Челябинск : Социум, 2010. 378 с.
- 18.Макаренко А. С. Коллектив и воспитание личности / М. : «Педагогика», 1972. 333 с.
- 19.Макиавелли Н. «Государь» /; перев. Д. Муравьева, М. Юсим. М. : АСТ, 2010. 52 с.
- 20.Максвелл Дж. 21 обязательное качество лидера / Минск : Попурри. 2006. 176 с.
- 21.Маслоу А. Мотивация и личность / [3-изд.] ; пер. с англ. СПб. : Питер, 2012. 352 с.

Допоміжна

- 22.Мараховська Н. В. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Х., 2009. 254 с.
- 23.Менегетти А. Психология лидера / пер. с итал. [изд. 4-е, доп.]. М : ННБФ «Онтопсихология», 2004. 256 с.
- 24.Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання Влади. / К . : Основи ; Дніпро 1993. 415 с.
- 25.Олпорт Г. Становление личности : избранные труды / М. : Смысл, 2020. 462 с.
- 26.Платонов Ю. П. Путь к лидерству / СПб. : Речь, 2006. 348 с.
- 27.Сартр Ж. П. Экзистенциализм есть гуманизм // Сумерки богов / [сост. и общ. ред. А. А. Яковлева] ; перевод. М. : Политиздат, 1990. С. 319–345.
- 28.Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посіб. / К. : Центр учбової літератури, 2009. 192 с.
- 29.Сопівник Р. В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів: [монографія] / Р.В.Сопівник; за ред. В. К. Сидоренка. – К.: ЦП «Компринт», 2012. – 504 с.
- 30.Сопівник Р. В. Становлення та діяльність альтернативних студентських профспілкових організацій в незалежній Україні / Р. В. Сопівник // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К.: НАУ, 2005. – С.104–111. – (Спеціальний випуск).
- 31.Сопівник Р. В. Становлення та діяльність молодіжних наукових організацій Національного аграрного університету / Р. В. Сопівник // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К.: НАУ, 2006. – С. 150–156. – (Спеціальний випуск).
- 32.Сопівник Р. В. Становлення всеукраїнських та регіональних самоврядних організацій в системі вищої освіти сучасної України / Р. В. Сопівник // Проблеми

історії України: факти, судження, пошуки. – К.: НАУ, 2007. – С. 132-139.– (Спеціальний випуск).

33.Сопівник Р. В. Експериментальна робота з удосконалення виховної роботи зі студентською молоддю / Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник // Науковий вісник НУБіП України. – К.: НУБіП, 2010. – Ч. 1., Вип. 155. – С. 282–286. – (Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»).

34.Сопівник Р. В. Досвід організації системи управління культурно-виховною роботою у вищому навчальному закладі / Р. В. Сопівник // Науковий вісник НУБіП України. – К.: НУБіП, 2011. – Ч. 3, Вип. 160. – С. 291–298. – (Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»).

35.Сопівник Р. В. Ретроспективний аналіз основних теорій лідерства / Р. В. Сопівник // Вісник Національного університету оборони України. – К.: НУОУ, 2012. – Вип. 4 (29). – С. 104–109. Сопівник Р. В. Виховання лідерів АПК – важлива суспільна потреба / Р. В. Сопівник // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2012. – Випуск СІІ (103).– С. 211–218. – (Серія «Педагогічні та історичні науки»).

36.Сопівник Р. В. Модель формування лідерських якостей студентів аграрних ВНЗ / Р. В. Сопівник // Збірник наукових праць: Педагогічна освіта: Теорія і практика. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Завлейко Д.Г., 2012. – Вип. 11. – С. 91–96.

37.Сопівник Р. В. Відбір лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислового комплексу на засадах компетентнісного підходу / Р. В. Сопівник // Вісник Національного університету оборони України. – К.: НУОУ, 2012. – Вип. 6 (31). – С. 150–154. Сопівник Р. В. Типології лідерства як орієнтир у вихованні управлінців-організаторів агропромислового виробництва / Р. В. Сопівник // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький: видавництво Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. – 2012. – Випуск 27. – С. 279–286.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Електронний навчальний курс «Лідерство в освіті та ІТ».
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3382>